

Bir Ünitenin Planlaştırılması ve İşlenmesi

YAZAN :

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Yeni okulda bir ünite planı öğretmen ve öğrencilerin birlikte yapacakları hazırlıklarla oluşur. Öğrencilerle birlikte hazırlığa başlamadan önce, öğretmen, ünite konusunda bazı hazırlıklar yapar. Bunlar, genel olarak şunları kapsar :

1. Ünite konusunu seçmek ;
2. Ünite konusu ile ilgili olarak :
 - a. Bilgi toplamak ;
 - b. Gezilecek yerleri önceden gidip görmek, ilgililerle görüşmek ;
 - c. Ünitenin işlenmesi sırasında kullanılacak öğretim araç ve gereçlerini saptamak ;
3. Ünitenin amaçlarını saptamak ;
4. Ünitenin işlenmesiyle ilgili olarak yapılmasını düşündüğü işleri saptamak :
 - a. Üniteye girişin nasıl yapılacağı ;
 - b. Ünitenin nasıl geliştirileceği ;
 - c. Ünitenin değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı. (Ünite çalışmaları sonunda uygulama yapılacaksa bunların neler olacağı.)

Yukardaki hazırlıklarla ünitenin kabataslak planını hazırlayan öğretmen, bu hazırlığını sınıfa getirerek öğrencilerin ilgisinden hareket etmek suretiyle geliştirir.

Öğrencilerle birlikte ünite planının geliştirilmesinde, önce, «ünite konusu» or-

taya atılır. Öğrencilerin ilgileri çekilir. Ünite konusu ile ilgili olarak öğrencilerin öğrenmek istedikleri hususlar sorulur. Bunlar bir bir tahtaya yazılır. Sonra, bunlar, gruplandırılır ve yalından bileşiğe, kolaydan zora, yakından uzağa gibi öğretim ilkelerinden de yararlanarak konular mantıkî bir sıraya konur. Kuşkusuz, bu arada öğretmen, kendi hazırlığına ve İlkokul Programı'nın ilgili sayfalarına sık sık başvurur. Bu arada yıllık plana geçirmiş olduğu çevre sorunlarını da ihmal etmez.

Ünite planı için öğrencilerle birlikte yapacağı bu hazırlıktan sonra, öğretmen, gene öğrencilerle birlikte, İlkokul Programı'na ve yöntemle ilgili esaslara göre bir ünite planında bulunması gereken şu başlıklara göre hazırlıklarını yerli yerine yerleştirmeye ve böylece ünitenin planını oluşturmaya çalışır.

I — Ünitenin Amaçları ;

II — Ünite Konuları, Yapılacak İşler ve Uygulanacak yöntemler ;

III — Kaynaklar veya Kullanılacak Araç ve Gereçler ;

IV — Değerlendirme.

«Ünitenin Amaçları»nın anlamı açıktır: Bu amaç, ünite konusunun özelliğine göre, İlkokul Programı'nda bulunan Millî Eğitimin Amaçları'na, İlköğretimin Amaçları'na göre saptanır. Yani, planımızın bu kısmına yazılacak amaçlar, yukarda

adı geçen veya bunlara değinen amaçları kapsar nitelikte olmalıdır. Bunun için her ünite planı yapıta, İlkokul Programı'ndan ilgili amaçları bularak hangi ünite veya ünitelerle gerçekleştirilmek istendiği, kurşun kalemle yanına hafifçe yazılırsa, zaman zaman yapılacak denetlemlerde ünite planlarına geçmeyen amaç bulunup bulunmadığı anlaşılmış olur.

Uygulamalarda bazı meslektaşlarımızın öğretim sırasında kullanılan yöntemlerin sağlayacağı yararları da buraya amaç olarak aldıkları, ve bu yöntemler hemen her ünite de kullanıldığı için, aynı amaçların bütün ünitelerde yenilendiği görülüyor. Bu, doğru değildir. Buraya, ünite kapsamına giren konuların öğretimi ile gerçekleştirilmek istenen belirli amaçların yazılması daha doğru olur.

«Ünite Konuları, Yapılacak İşler ve Yöntemler» kısmı, ünite planının gövdesini kapsar. Bu kısımda ünite konuları, İlkokul Programı'nda, öğrencilerin ilgilerinden, çevrenin sorun ve gereksinimlerinden yararlanarak geliştirilir. Sonra, bu konuların her biriyle ilgili olarak yapılması gereken işler kararlaştırılır. Bu işler yapılırken uygulanacak yöntemler belirtilir. (Yoksa, bunların ayrıntıları, ünite planında gösterilmez.) Örneğin, bir ünite konusu ile ilgili olarak bir yere gezi yapılacaksa, bu gezinin yeri ve zamanı, nasıl değerlendirileceği kaydedilir. Bazen de bu işin sınıfça yapılması gerekir. O zaman da o yazılır. Bu işleri yaparken bildiğimiz şu öğretim yöntemlerinden biri veya birkaçı bir arada kullanılır: Gözlem, deney, gösteri, yaparak ve yaşayarak öğrenme, anlatma, soru - cevap, tartışma, küme çalışması, bireysel öğretim. (Tümevarım, tümdengelim, çözümlenme, bireşim gibi zihin yöntemleri bunların uygulanması sırasında doğal olarak geçer.) Bu yöntemlerin hepsinin yeri ve zamanı gelince kullanılacağı İlkokul Programı'nda belirtilmiştir. (İlkokul Programı, 1968, s. 20.

Bu arada bir noktayı belirtmek gere-

kir. Bugünkü uygulamalarda bütün konuların «küme çalışmaları yöntemi» ile işlenmesi gerekiyormuş gibi bir kanı vardır. Bunun bir sonucu olarak bu gerçekleştirilemediği zamanlarda, meslektaşlarımız «başarısız» oldukları kanısına düşmektedirler. Bu da doğru değildir. Küme çalışması yöntemi ünite uygulamasının yapıldığı yerlerde - her ne kadar en çok kullanılan ve en belirgin bir yöntem ise de - konunun durumu, öğrencinin ilgisi, ve sevinin özellikleri gibi etkenler buna elverişli olmadığı zamanlarda kullanılmasına gerek yoktur. Nitekim, İlkokul Programı'nda da buna gerektikçe yer verileceği özellikle belirtilmiştir. (İlk Programı, 1968, s. 37 Madde : 18)

«Kaynaklar, Kullanılacak Araç ve Gereçler» kısmına ünitenin işlenmesi sırasında başvurulacak yazılı ve yazısız kaynaklarla kullanılacak öğrenim ve öğretim araç ve gereçleri ve bunların nasıl sağlanacağı yazılır. Bu, yıllık yıla yazılandan daha ayrıntılı olmalıdır. Bazı meslektaşların planlarında bu hususun: «Ünite ile ilgili ansiklopedilere, kitaplara başvurulacaktır.» gibi çok genel anlatımlara rastlanmaktadır. Bu da doğru olamaz. Burada, o ansiklopedi ve kitaplar hangisi ise, hiç değilse - yazar veya yayınevi ile birlikte - o yazılmalıdır. Kaynak kişiler için de öyle. «Konu köyde bilen birisine anlatılacak» demenin de hiç bir anlamı yok.

«Değerlendirme» kısmı, öğretmen ve öğrencilerin ortak çalışmaları ile yapılabilir bir iştir. Fakat burada da konu ve değerlendirme tekniklerini bilen bir kimse olarak ağırlık kuşkusuz gene öğretmene düşecektir.

İlkokul Programı'na göre, değerlendirmede aşağıdaki işler yapılabilir. Bu nedenle, ünite planının bu kısmını hazırlarken, buradaki esaslardan hareket edilmesi gerekir. Bu esaslar şunlardır :

1. Küme çalışması yapıldığı takdir-

de, her kümenin yaptığı çalışma ve işler hakkında sınıfa bilgi verilmesi,

2. Ünitenin daha önceden belirtilen amaçlarına ne dereceye kadar ulaşıldığının araştırılması :

a. Bilgi testleri ile bilgilerin yoklanması,

b. Belli iş veya sorunlar üzerinde kazanılan becerilerin denetlenmesi,

c. İstenen alışkanlıkların kazanılıp kazanılmadığının anlaşılması için davranışların denetlenmesi

d. Ülkü veya ideallerin, yahut değer - takdir duygularının geliştirilip geliştirilmediğini anlamak için öğrencilerin bir tartışma ortamı içine atılması ve burada onların duygu ve düşüncelerinin, davranışlarının gözlenmesi Örneğin, «Atatürk veya Cumhuriyet» ile ilgili bir ünitenin işlenmesi sonunda şöyle bir tartışma sorusu ortaya atılabilir : «Atatürk 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasaydı neler olabilirdi?» Bunun tartışılması sırasında her öğrenciye söz verip onların görüş ve davranışlarının amaca uygunluğu denetlenebilir.

Küme çalışmaları, önce küme içinde toplu olarak değerlendirilir. Sonra da, yukarıda belirtilen temel görüşler çerçevesinde, sınıf çalışması yapılır.

Değerlendirme çalışmalarının sonunda, ünitenin amacına ulaştığı kanısı belirlirse, ünite üzerindeki çalışmalar tamamlanır. Belirmezse küme düzeninde veya öğrencilerin bireysel çalışmalarında görülen aksaklıklar düzeltilir. Ünite ve beceri dersleri üzerindeki çalışmalar sürdürülür. Bu çalışmaların sonunda yeni bir değerlendirme yapılır. Bu takdirde, İlkokul Programı'nda yer alan ünitenin yedi basamağı gerçekleşmiş olur. Programda da belirtildiği gibi bu yedi basamağın yedisinden de geçmek şart değildir. Bir çok üniteler için hazırlık, planlama, işleme ve değerlendirme basamakları yeter.

Kümelerin raporları sınıfa açıklandıktan ve üzerlerinde tartışıldıktan sonra, bu raporlar, bir dosyada toplanarak, «ünite dosyası» oluşturulur.

Ünitenin İşlenmesi Sırasında Öğretmene Düşen Ödev ve Sorumluluklar :

1. Öğrencilerin iş bölümü yaparak küme planı yapıp yapmadıklarını denetlemek,

2. Salık vereceği inceleme ve araştırma yöntemleri varsa, bunları belirtmek,

3. Öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler varsa bunların giderilmesine yardım etmek.

4. Kaynak kitaplardan, öğrenim ve öğretim araç ve gereçlerinden yararlanılmasına yardım etmek,

5. Varsa öğrenciler arasındaki çeşitli anlaşmazlıkları gidermek,

6. Öğrencileri kendi kendilerine çalışabilir hale getirmek,

7. Sürekli teşviklerde bulunmak, öğrencilere başarı duygusunu aşılama, kendilerine olan güvenlerini artırmak